

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัย สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการทำข้าวหลามจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

3. ผลการทดลองใช้ และศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

3.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถ ในการทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ ร้อยละ 70

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หลังฝึกอบรม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา แหล่งข้อมูลได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ บุคคล 5 กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ จากนั้น นำผลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาด้วยวิธีการบรรยาย ได้ข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียน บุคคลในชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน มีความต้องการให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร การทำข้าวหลาม ผู้นำชุมชน ให้ความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของข้าวหลามหมู่บ้านมะตูม วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความรู้เรื่อง วัสดุอุปกรณ์ วิธีใช้ และขั้นตอนการทำข้าวหลาม ผู้ผลิตและผู้บริโภคให้ข้อมูลเรื่องการตลาดและการจัดจำหน่ายข้าวหลาม

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ได้เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม และเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม สรุปโดยสังเขป ดังนี้

2.1 เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

2.1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

2.1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

- 1) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำข้าวหลาม
- 2) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถทำข้าวหลามได้

2.1.3 โครงสร้างของหลักสูตร แบ่งหน่วยการอบรมเป็น 6 หน่วย ใช้เวลาในการอบรม 3 วัน เป็นเวลา 18 ชั่วโมง ประกอบด้วยโครงสร้าง 2 ส่วน ด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านความสามารถ ในการทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

2.1.4 เนื้อหาสาระด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านความสามารถ ในการทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

2.1.5 ตารางการฝึกอบรม วันเวลาและสถานที่ ใช้เวลาในการอบรม 3 ช่วง ๆ ละ 1 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง

2.1.6 แนวทางการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้จัดฝึกอบรมจึงกำหนดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นช่วง ๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเป็นระยะ ๆ จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเรื่องการแสดงความคิดเห็น และด้านการปฏิบัติ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงด้วยตนเอง โดยมีครู และวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้คอยสนับสนุน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน แจกจุดประสงค์ของการเรียนและการทำกิจกรรม

2.1.7 สื่อการอบรม คือ เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม คู่มือสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม วัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ พืชผักสมุนไพรที่นำมาทำเป็นไส้ของข้าวหลาม วัตถุดิบ ส่วนผสมของข้าวหลาม วิทยากรซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์ข้าวหลาม

2.1.8 การวัดและประเมินผล ผู้เข้ารับการอบรม ให้ทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การทำข้าวหลามหลังการฝึกอบรม สังเกตพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การแสดงความคิดเห็น ที่มีต่อกิจกรรมในหลักสูตรฝึกอบรบการทำข้าวหลาม และลงมือปฏิบัติงาน ตรวจผลงานจากการปฏิบัติที่สมบูรณ์แล้ว

2.1.9 เกณฑ์การผ่านหลักสูตร

- 1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม
- 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน การทำข้าวหลาม เกณฑ์ 70 %

2.2 เอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรบ เรื่องการทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และ S.D. เท่ากับ 0.37

2.2.1 คู่มือสำหรับผู้ให้การฝึกอบรบ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของคู่มือสำหรับผู้ให้การฝึกอบรบ คำแนะนำการใช้คู่มือผู้ให้การฝึกอบรบ ตารางการฝึกอบรบ แนวทางการจัดกิจกรรมฝึกอบรบ และแผนการจัดกิจกรรม (จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรบ สื่อการฝึกอบรบ วิธีการวัดและประเมินผล) มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45, S.D. เท่ากับ 0.42

2.2.2 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรบ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรบ คำแนะนำผู้รับการฝึกอบรบ ตารางการฝึกอบรบ สื่อการฝึกอบรบ (ใบความรู้ และ ใบกิจกรรม) มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40, S.D. เท่ากับ 0.22

3. ผลการทดลองใช้ และศึกษาผลการใช้หลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรบ การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 เปรียบเทียบความสามารถ ในการทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา กับเกณฑ์ร้อยละ 70 คะแนนความสามารถของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา นำผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นมาสรุป และนำเสนอเป็นความเรียงในด้านปัจจัย (ระยะเวลาในการฝึกอบรมน้อยไป วัสดุ-อุปกรณ์เพียงพอ จำนวนวิทยากรมีความเหมาะสม สถานที่ใช้ในการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี สื่อและเอกสารมีเพียงพอ และเหมาะสมอยู่ในระดับดี) ด้านกระบวนการ (ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดีมาก การจัดกิจกรรมฝึกอบรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงอยู่ในระดับดีมาก การจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีการประเมินผลที่มีความหลากหลายอยู่ในระดับดี มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ด้านผลผลิต ได้เรียนรู้เพื่อให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของท้องถิ่นตนเอง ได้เรียนเรียนโดยการปฏิบัติจริง วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นจะได้รู้สึกภูมิใจที่ตนเองได้ถ่ายทอดสิ่งที่ดีๆ ให้กับลูกหลาน คิดว่าหลักสูตรฝึกอบรมนี้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นสำคัญที่ค้นพบ มาอภิปราย ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา แหล่งข้อมูลได้มาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์บุคคล 5 กลุ่ม นำผลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาด้วยวิธีการบรรยายได้ข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า นักเรียน บุคคลในชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน มีความต้องการให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรการทำข้าวหลาม ผู้นำชุมชน ให้ความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของข้าวหลามหมู่บ้านมะตูม วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความรู้เรื่อง วัสดุอุปกรณ์ วิธีใช้ และขั้นตอนการทำข้าวหลาม ผู้ผลิตและผู้บริโภค ให้อาหารเรื่องการตลาดและการจำหน่ายข้าวหลาม ซึ่งผลของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาในครั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของชุมชน ตรงกับความสำคัญของการฝึกอบรมของ พินิจดา วีระชาติ (2543) ที่กล่าวไว้ว่า ในการจัดฝึกอบรม สิ่งที่ต้องคำนึง คือ การฝึกอบรมนั้นต้องตรงกับความต้องการและสามารถแก้ปัญหาชุมชนได้ โดยต้องทำการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน กลุ่มเป้าหมายและมีการสำรวจข้อมูลของปัญหา การจัดโครงการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของ

ชุมชน ทำให้การฝึกอบรมนั้นประสบผลสำเร็จ ซึ่งยังสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมของสมิทร คุณานุกร (2520), John Wilen & Joseph C. Bondi 1984: 3, สมคิด บางโม (2538, หน้า 67-68) ที่กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีต้องเลือกวิเคราะห์สภาพของสังคมในปัจจุบันพร้อมทั้ง วิเคราะห์หลักสูตรเดิม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกับข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ในการพัฒนา หลักสูตร และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ชิศภมณต์ คำภาและคณะ (2553) ที่ได้ทำการศึกษา ค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การตอกสลักปานชอย สำหรับนักเรียนชุมชนนวมงาน ประดิษฐ์ ที่มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาและ ความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุชา ธนิตาเดชาภัก และ คณะ (2553) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การทำผ้าลายเขียนเทียนจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา หลักสูตร จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวจึงทำให้ได้แนวทางในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดทำ หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษา ให้เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองของความต้องการของสถานศึกษา และชุมชนอย่างแท้จริง เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพในการฝึกอบรมนักเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40 (หลักสูตรฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 คู่มือสำหรับผู้ให้การฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.45 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40) ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ถูกต้องทุกขั้นตอน มีความเป็นมาและความสำคัญที่ ระบุปัญหาได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง มีความจำเป็นและสมเหตุสมผลที่ต้องพัฒนา หลักสูตรนี้ จุดมุ่งหมายมีความสอดคล้องกับหลักสูตร สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลได้จริง โครงสร้างของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของหลักสูตร สัดส่วน ของเวลามีความเหมาะสมกับเนื้อหา เนื้อหาสอดคล้องกับความเป็นมาและความสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร มีการระบุคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียน มี ความเป็นไปได้ที่จะบรรลุผล มีการจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ มีประโยชน์ สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียน สื่อการฝึกอบรมเหมาะกับ กิจกรรมเป็นสื่อที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานส่งเสริม ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับเนื้อหา วัยและความสามารถของผู้เรียน เกณฑ์การผ่าน หลักสูตรมีความชัดเจนมีวิธีการวัดครอบคลุมจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับกิจกรรมการฝึกอบรม ดังที่

ทวีป อภิสัทธา(2536) สมคิด บางโม (2538) สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2539) และ โกลด์สไตน์ (Goldstein,1993)ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนและกระบวนการของการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม คือ วิเคราะห์ความต้องการขององค์กร หรือหน่วยงานที่ต้องการจัดฝึกอบรม เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรมให้ชัดเจน สร้างหลักสูตรให้เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการ เลือกเทคนิควิธีให้สอดคล้องกับหลักสูตรและเนื้อหา ปรับปรุงกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมนั้น ๆ เตรียมออกแบบและจัดทำเครื่องมือประเมินผลไว้ล่วงหน้า ดำเนินการฝึกอบรม และมีการประเมินผลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงข้อบกพร่องต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาริรัตน์ ทับทองและคณะ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การตัดเย็บผ้าด้วยมือ ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุพผาสันตวาและคณะ(2549) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวแต๋นธัญพืช การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร มีความเหมาะสมและสอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 3.60-4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.28-0.89 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุชา ธนิตาเดชาภัก และคณะ (2553) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เอกสารหลักสูตรฝึกอบรม และเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีดังนี้

3.1 ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการทำข้าวหลามจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้วิจัย ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้าง หรือเพิ่มพูนความรู้ โดยจัดทำเป็นช่วง ๆ หรือระยะเวลา ตามความเหมาะสมของแต่ละเรื่อง ใช้เวลา 3 วัน เว้น 1 สัปดาห์ 2 สัปดาห์ มีการจัดฝึกอบรมเป็นกลุ่ม มีการนำเข้าสู่บทเรียน โดยแจ้งวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมแต่ละหน่วยการฝึกอบรมให้ทราบ มีวิทยากรที่สามารถถ่ายทอดความรู้ สรุปเนื้อหาการเรียนรู้แต่ละหน่วยโดยให้ทำใบกิจกรรม ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการฝึกอบรม ดังที่ ชูชัย สมितिไกร (2548) น้อย ศิริโชติ (2523) ดนัย เทียนพุ่ม (2545) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร เตชะสาและคณะ (2550) เรื่องเทคนิคการฝึกอบรมประเภทที่เน้นกลุ่มของผู้เข้ารับ

การฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Group - centered techniques) ที่เทคนิคเหล่านี้จะมาจากแนวคิดที่ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่างก็มีความรู้ ความสามารถ และจะต้องช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นระหว่างกันเอง หรือเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองมากกว่าที่จะได้จากวิทยากรเท่านั้น และสอดคล้องกับ ทวีป อภิลิทธิ ก่อไว้ว่า เนื่องจากมีขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมที่ดี ได้ออกแบบและจัดทำเครื่องมือประเมินผลไว้ล่วงหน้า มีการประเมินผลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงข้อบกพร่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตภมณฑ์ คำภาและคณะ (2553) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การตอกสลักปานชอย สำหรับนักเรียนชุมนุมงานประดิษฐ์ ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทำนองเดียวกับ จารุชา ธนิตาเดชาภักดิ์ และคณะ (2553) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การทำผ้าลายเขียนเทียน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ความสามารถในการทำข้าวหลาม ของนักเรียนหลังฝึกอบรม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้พัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบโดยพัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียน เรียนรู้ตามสภาพจริง ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นช่วง ๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเป็นระยะๆ ทำงานที่เริ่มจากขั้นตอนง่าย ๆ ไปหาขั้นตอนที่ยากขึ้น เรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีครูและวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้คอยสนับสนุน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็น ประเมินความสามารถโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน และผลงาน จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ที่สอดคล้องกับ วิจิตร อวระกุล, พนิจดา วีระชาติ ณีติเทพ พิทักษานรัตน์, สมคิด บางโม, เบื้อง กุ่มท, อุทุมพร จามรมาน (2545) ที่กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีต้องกะทัดรัดและชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายต้องระบุพฤติกรรมที่พึงมีความเป็นไปได้ สามารถวัดหรือประเมินผลได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญญุสกุณันต์ ศรีพ่ายพ์ ดำรงกุล และชัชวาลย์ แดงกล่อม (2553) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว พบว่าทักษะการปฏิบัติงานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทำนองเดียวกับ จารุชา ธนิตาเดชาภักดิ์และคณะ (2553) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการทำผ้าลายเขียนเทียนของนักเรียนหลังฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวหลาม จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เป็นขั้นตอน การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูล และใช้ ข้อมูลจากการวัดผลในแง่ต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าหลักสูตรที่ สร้างขึ้นมานั้นมีคุณค่าประการใด มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงไร หรือได้รับผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ หรือมีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป พบว่า ในภาพรวมผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความคิดเห็น ด้านปัจจัยว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับดี ด้านผลผลิตมีความ คิดเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก ได้เรียนรู้เพื่อให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของ ตนเอง และสามารถทำเป็นอาชีพได้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ทั้ง ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการ ถ่ายทอดความรู้ จัดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม คณะความสามารถ นักเรียนได้ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ทำ ให้กิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรมประสบความสำเร็จด้วยดี ตามแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ที่กล่าวไว้ว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา กระทำได้โดยกำหนด นโยบาย และแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน ทำการปรับปรุงหลักสูตรให้มีแนวทางประเมินผลที่ชัดเจน สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ จัดเวลาสำหรับวิทยากรและเวลาเรียนให้สอดคล้อง คำนึงถึง สภาพท้องถิ่น สรรวจความต้องการของผู้เรียนตลอดจนแหล่งข้อมูลของตัววิทยากร สื่ออุปกรณ์ที่ นำมาใช้พร้อมทั้งสถานที่ ที่จะใช้กิจกรรมให้เหมาะสมกับลักษณะของภูมิปัญญานั้น ซึ่งสอดคล้อง กับ รัตนะ บัวสนธ์ (2539) และอังกุล สมคะเน (2535) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชณัญสุกานต์ ศรีพายัพดำรงกุล และชัชวาลย์ แดงกล่อม (2553) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง ผลิตภัณฑ์เพิ่มค่าผ้าไหมแก้ว ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$ S.D. = .14) และยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ชิศภมณต์ คำภาและคณะ (2553) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่อง การตอกสลักปานชอย สำหรับนักเรียนชุมชนนุมนงานประดิษฐ์ ผลการศึกษาความพึง พอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา ธนิตาเดชาภักดิ์และคณะ(2553)ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การทำผ้าลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนตามหลักสูตรฝึกอบรม การทำ
 ฝ้ายลายเขียนเทียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การนำหลักสูตรไปใช้ควรศึกษาโครงสร้างหลักสูตร เรื่องสัดส่วนของเวลากับเนื้อหา
 สาระ และความชัดเจนของเนื้อหาที่ใช้ ควรปรับให้มีความเหมาะสม จะทำให้ได้หลักสูตร
 ที่มีคุณภาพ และส่งผลถึงคุณภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย
2. ในการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ ควรพิจารณาเลือกวิทยากร (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)
 ที่มีความเหมาะสมในแต่ละเนื้อหา ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะทำให้
 การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพสูง
3. การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ ควรพิจารณาให้เหมาะกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มี
 ความรู้ ความสามารถ วุฒิภาวะที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีในท้องถิ่น
2. การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำ
 ข้าวหลาม ในเชิงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ – หีบห่อ เพื่อเป็นการต่อยอดจากการทำวิจัยครั้งนี้